

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-28)

28 OCAK DÜNYA LEpra GÜNÜ (2024)

Lepra nasıl bir hastalıktır?¹

Lepra, "Mycobacterium leprae" isimli mikroorganizmanın neden olduğu kronik bir enfeksiyon hastalığı olup, **Hansen Hastalığı** veya **cüzzam** olarak da bilinmektedir. Lepra özellikle cildi, çevresel sinirleri, üst solunum yolu üst yüzeyini ve gözleri etkileyen ve tedavi edilmezse şekil bozuklukları ve yeti kaybına neden olabilen bir hastalıktır.

Lepra bir halk sağlığı sorunu mudur?^{1,2}

Halk sağlığı bakış açısına göre; "sık görülen, sıklıkla ölüme neden olan, işgücü kaybı ile sonuçlanan, önlenabilir hastalıklar" önemli hastalıklar olarak kabul edilmektedir ve halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir. Lepra dünyanın en eski hastalıklarından biridir. Hastalığın değişik tiplerini tanımlayan en eski yazılı kaynaklar MÖ 600 ve MÖ 400 yıllarına ait Hindistan ve Çin kaynaklı olup, MÖ 2. yüzyıla ait eski Mısır mumyalarında da lepraya ait belirtiler tespit edilmiştir. Günümüzde halen 120'den fazla ülkede görülen ve her yıl 200.000'den fazla yeni vakanın bildirildiği ihmal edilen tropikal hastalıktır.

Lepra, önlenabilir ve tedavisi var olan ancak tedavi edilmediği takdirde kalıcı yeti kaybına ve fiziksel deformasyon nedeniyle damgalanma ve ayrımcılığa neden olabilen bir hastalık olması sebebiyle halk sağlığı sorunu olmaya devam etmektedir.

Lepra ile ilgili farkındalık çalışmalarının yapıldığı özel bir gün var mıdır?

Evet. Dünya Lepra Günü her yıl Ocak ayının son pazar günü kutlanmaktadır. Bu günün kutlanmasının amacı, hastalıkla ilgili temel bilgiler, tedavi olanakları, önleme konularında toplumun bilinçlenmesini sağlayarak, hastalığa ilişkin damgalamaya karşı farkındalık yaratmaktır.³

Dünya Lepra Günü'nün 2024 yılı teması "**Damgalamayı Sona Erdirmek, Onuru Benimsemek**" olarak belirlenmiştir. Bu tema ile hastalığı ortadan kaldırmaya yönelik tıbbi çabaların yanı sıra lepranın sosyal ve psikolojik yönlerini de ele alma ihtiyacını güçlü bir şekilde hatırlatmayı amaçlamaktadır.

Lepra nasıl bulaşmakta ve tanısı nasıl konulmaktadır?⁴

Lepra, burun ve ağızdan yayılan damlacıklar yoluyla bulaşır. Hastalığa yakalanmak için tedavi edilmemiş bir kişiyle aylar boyunca uzun süreli, yakın temasta bulunmak gerekir. Hastalık, hasta olan kişiyle el sıkışmak, sarılmak, yemek paylaşmak veya yan yana oturmak gibi sıradan temaslara yayılmaz. Üstelik hasta tedaviye başladığında hastalığın bulaşması durmaktadır.

¹ [İnternet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler-12/dunya-lepra-gunu.html> Erişim tarihi: 09.01.2024.

² [İnternet] <https://halksagligi.hacettepe.edu.tr/hakkinda/kavram.php> Erişim tarihi: 09.01.2024.

³ [İnternet] <https://www.who.int/campaigns/world-leprosy-day> Erişim tarihi: 09.01.2024.

⁴ [İnternet] https://www.who.int/health-topics/leprosy#tab=tab_2 Erişim tarihi: 09.01.2024.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-28)

Hastalık bulaşan kişilerde şikayetlerin ortaya çıkması bir yıl ya da 20 yıldan daha uzun bir zaman alabilir. Hastalık sıklıkla cilt lezyonu ve çevresel sinir tutulumu ile kendini gösterir.

Lepra hastalığının tanısı aşağıdaki ana belirtilerden en az birinin bulunmasıyla konur;

- ✓ Çevresindeki deriden soluk veya kırmızımsı görünen deri bölgesinde kesin duyu kaybı;
- ✓ Çevresel sinirin kalınlaşması veya genişlemesi ile birlikte duyu kaybı ve/veya o sinir tarafından sağlanan kaslarda zayıflık;
- ✓ Deriden alınan smear testinin pozitif çıkması.

Deri lezyonu tek veya birden fazla olabilir. Genellikle çevredeki normal deriden farklı bir pigmentasyona ve düz, kabarık veya nodüller gibi çeşitli görünümlere sahip olabilir.

Lepra açısından kimler risk altındadır?^{5,6}

Lepranın erken çocukluktan yaşlılığa kadar her yaşta ortaya çıktığı bilinmektedir. Risk altındaki kişiler aşağıdaki gibidir;

- ✓ Hastalığın yaygın olarak görüldüğü bölgelerde yaşayanlar,
- ✓ Aktif lepra hastası ile uzun süreli yakın temasta bulunan ve hastalığa yatkınlığı olanlar.

Lepranın tedavisi var mıdır?

Evet⁵, lepra, erken tanı konulduğunda tedavisi kesin olarak yapılabilen bir hastalıktır. Tedavide, Dünya Sağlık Örgütü'nün uyguladığı çok ilaçlı tedavi protokolü uygulanır ve 6-12 ay gibi kısa bir sürede tedavi edilebilir. Ülkemizde ve dünyada lepra tedavisi ücretsiz olarak yapılmaktadır.

Lepra nasıl önlenir?⁵

Dünya Sağlık Örgütü lepranın bulaşmasını önlemek için her hastanın sosyal ve ev temaslarının izlenmesini ve koruyucu ilaç tedavisinin (kemoterapi) uygulanmasını önermektedir.

Lepra, tedavisi olan bir hastalıktır.

Tedavi edilmediğinde ise kalıcı yeti yitimine ve fiziksel deformasyona sebep olabilir.

Tedavi olmayan kişiler bu sebeple ayrımcılığa maruz kalabilir.

Dünya Lepra Günü,

belirti ve semptomlar konusunda farkındalık yaratmak ve lepra hastalarına yönelik yapılan ayrımcılıkla mücadele etmek için hepimize bir olanak sağlamaktadır.

⁵ [İnternet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/leprosy> Erişim tarihi: 09.01.2024.

⁶ [İnternet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/hastaliklar/lepra.html> Erişim tarihi: 09.01.2024.